

especialitzat després en «endroit où un animal se couche, gîte, bauge» a Algèria: Beaussier (p.438); i *marqad al-ḥanzir* «pocilga o çahurda de puercos» (PALC.).

Arrel pan-aràbiga; també en *RMa.*: *raqda* «nox» amb glossa catalana «primer son»: o sigui el moment en què hom comença a adormir-se «*marqad*: cubiculum, dormitorium» *RMa.* 184.

Crida l'atenció la freqüència del NL *Mercadé*, en la zona del Maestrat, pròxima a Culla, i en noms muntanyencs on no es veu probable cap nom de sentit mercantil. P.ex.: *Pou de Merkadé* en el te. de Cati uns 15 k. NE. de Culla (XXVIII 102.22); pot ser *marqadāim*, dual de *marqad* 'les dues jaces'. Després tenim: Molí *Mercader* te. Cast. Pna. (XXIX, 32.20). I *Don Angel Mercader* en docs. de c. 1578, relatiu a Benissa (XXXIV, 100.3, 18, 25). També l'Alt Camp de Tarr. és comarca plena d'arabismes, per tant sospito el mateix origen en el Bosc de *mārkādē* del te. de Valls (XLVI, 8.26): i Costes del *mārkādē* del te. Figuerola (XLVI, 13.30).

Un altre derivat clar d'aquest arabisme és la collada de *Merquedeles*, que veiem en un doc. de la Ribera d'Ebre, de l'any 1237, com afr. de l'actual Serra de *Gorraptés* (V. art.), situada entremig de Flix i la Fatarella; *Gorrapté* havia estat un poblat morisc que hom provà de repoblar de catalans, atorgant-los una carta, en la qual se li assenyalen les «afr.: II: «sicut aque defluunt et --- via que vadit ad *collum de Merquedeles*; III: via ad Dertusam; IV: via ad *Cabacers*» (Font Rius, *C.de P.* § 272): devia ser, doncs, a l'O. de Gorraptés i més cap a Fatarella. És un cas del «superlatiu islàmic»: *marqād-él-Lab* 'la gran jaça, la jaça magnífica'.

MERD-

Grup de noms fluvials, d'aquesta inicial. Tots ells derivats de MERDA, per tal com vora les poblacions s'hi acumulen els detritus, i els aprofita la incúria municipal per abocar-hi materials consumits i sutzura. Derivació que reconeix tothom des de l'article de Montoliu, *BDC*, 1917.

A) MERDANÇÀ

1) a. 1037: «torrente de *Merdanzano*», a l'Urgellet en un doc. referent a Cabó (Balari, 122); 1055: «torrente q. dicunt *Merdançano*» junt amb Aravell (*BABL* VIII, 424).

2) Ribera de *Merdançà*, important corrent afl. esq. del Llobregat d'Empordà. Aquest, provinent dels estans de La Jonquera, i travessant el te. de Campmany va a desaiguar 3 k. més avall, ja en te. de Biure (*IGG* 6°36'x42°21'-33); oit *al mardansà* o bé *Ribera dā mardansā*, repetidament, a Campmany (XXII, 56.12,

58.20, 58.32: *GGC*, 27, 60).

Morfològicament sembla que es parteix d'una base MERDANTI-ANUM, formada directament sobre MERDA, o potser sobre el verb EMERDARE 'netejar d'excrements', 'netejar de brutícia', que, amb variants EXM-, DISM-, EX-EMERDARE, ha donat oc. ant. *emerdar* «salir», roms. *desmerdā*, cast. ant. *xamerdar* (*DECH* s.v.).

Qüestió tractada a fons per Balari (*Orig.* 119-122), si bé aquest caigué innocentment en el parany de les disfresses curialesques i ridícules *Meritantem*, *Meritabilis*, que no cal refutar, encaminades a evitar la brutal al·lusió a l'excrement; i suposà que vinguin d'uns postulats i fantàstics derivats del LL.MERUS 'pur'; desmentits ja per la naturalesa dels llocs. Tampoc caldrà que repetim totes les mencions que en dóna en docs. antics; llevat de les més útils, que ens limitarem a citar amb el nom de Balari.

3) Prop i al Sud de Banyoles: *al mardansā*, te. Cornellà del Terri, sota Pujals dels Cavallers (XLIV, 15) (potser és el mateix que «*El Remansà*», que anoto a Cornellà, 1964?); 1130: «riuets *Matamors* y --- *Merdanchano* --- en les parr. de St. Joan de Borgunyà y St. Julià de Corts» (*BABL*, IV, 125).

3 bis) Sembla ser un homònim diferent, si bé veí i no en tinc altra notícia: 1173: «lo lloch anomenat *Merdazang*,¹ de la parr. de Parets Rufi», te. St. Gregori, molt més prop de Girona; 1178: «camp *Merdenzā*» (*BABL* IV, 41).

4) Dins el casc actual de la ciutat de Bna., allà on hi havia el *torrent de Jonqueres*, continuat cap a mar per la *Riera de Sant Joan* (o sigui, el que després de 1910 es convertí en la Via Laietana): 933: «araglio q. d. *Meritaciano*» (Balari, 121); 1029: «torrente quem dicunt *Merdanciano*» (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* I, 185); 1063: rio *Meritenciano* (*Cart.St.Cu.* II, 299); 1205: «iuxta *Merdacianum*» cit. amb la capella de *Marcús* (MiretS, *Templ* 191).

Amb terminació lleument diferent:

4 (bis) *Merdançó*, afl. de la dr. del Tec: 981: rivus *Merdentio* (*Cat.Car.* 211.19).

4 (ter) *Merdançol*, afl. esq. de l'Alt Llobregat, al qual desemboca prop de La Baells (CATorras, *Berg.* 112; Balari, 120,n.8).

D'aquestes dues variants n'hi ha equivalents al Bearn, i a Borgonya; i, a Lombardia, tant d'aquestes com de *Merdançà*. *Merdançon*, mont., te. Asson, al S. de Nay, doc. des de 1356: *Merdansson* (P.Raymond, *Di.To.BPyr.*). Ant. Thomas (*Rom.* XLIII, 87), assenyala cap al centre de França molts «ruisseaux, collecteurs d'immondices», de la forma *Merdançon*: com en el *Cartul.* de Cluny (nº 623) on llegim *Merdantius* i *Merdantionalis*; i en un doc. de 912 de la regió de Màcon, amb la grafia *Merdendono* (err. *d* per *ti*?). Giandom. Serra estudia els NLL lombards, *Merdarola* i també *Merdanzanus* (*ZRPb.* LVII, 544-6).